

godina XXX • broj 1 • Split 1995

SJAJ I CIJENA SLOBODE

Za novovjekovno iskustvo stvarnosti emancipacija je postala temeljna kategorija shvaćanja povijesti slobode. Tijekom ovoga zacijelo nepovratnog povijesnog procesa, samooslobođenja čovjeka od svih izvanjskih ovisnosti i prisila, došlo je do oslobađanja različitih društvenih skupina i staleža od duhovnog, pravnog, socijalnog i političkog stanja potčinjenosti, neravnopravnosti ili nepravedno nametnute vladavine. U najnovije vrijeme sudionici smo raspada komunističkog totalitarizma i stjecanja neovisnosti naše zemlje Hrvatske, te niza drugih europskih naroda i država koji su u ovom najnovijem emancipacijskom zamahu uspjeli ostvariti svoje političke težnje. Sloboda je ne samo epochalna odrednica našega doba, nego i gotovo magična riječ s kojom su duboko povezana ljudska neispunjena obećanja i nadanja: ona toliko fascinira kako pojedinoga čovjeka tako i društvene skupine i cijele narode da su za nju spremni podnijeti i najveće žrtve.

U kontekstu već postignute razine političke, gospodarske i duhovno-kulturne slobode, ali i novonastalih oblika ovisnosti, postavlja se pitanje: Što znači sloboda kršćanina i kako se kršćanska vjera odnosi prema modernoj povijesti slobode. S jedne strane gotovo je neosporno da je novovjekovna svijest slobode omogućena kršćanskom vjerom, s druge pak strane i sama je vjera u svojim povijesnim očitovanjima suodgovorna za stvarno nastali rascjep između kršćanskog i svjetovnog shvaćanja slobode.

Stvoren na sliku Božju, čovjek ima smisla samo kao slobodno biće. Jedino u slobodi može odgovoriti na poziv Božje ljubavi. Jer, sam Bog u svome samoočitovanju kao ljubav želi biti ispunjenje čovjekove slobode. Zato kršćanska teologija ističe slobodu kao središnje spasenjsko dobro na kojemu se temelji kršćansko shvaćanje čovjeka i njegova svekolikog odnosa prema Bogu i bližnjemu. Pavao pblžiže

tumači slobodu kao slobodu od grijeha, smrti i zakona za koju nas je oslobodio Isus Krist. Tako je kršćanska sloboda sudioništvo u moći uskrslog Gospodina. Ova darovana sloboda pokazuje se i provjerava u slobodi za bližnjega. "Za slobodu Krist nas je oslobodio" (Gal 5,1).

U raspravama o problematici slobode pokazuju se vrlo različita shvaćanja o tome što je sloboda i kakav je njezin sadržaj. Ovom toliko zloupotrebļjavanom riječi vješto se prikriva vlastita ravnodušnost prema sudbini drugih, privatno izivljavanje, goli politički interes ili neki drugi vlastiti probitak. Novija povijest slobode duboko je ambivalentna i aporetična, povezana sa sumnjivim posljedicama i katastrofalnim učincima. Troši i posljednje zalihe smisla na kojima počivaju njezine koncepcije oslobođenja i autonomije.

Treba nam, dakle, uz bezuvjetno prihvaćanje slobode, proročkom i kritičkom snagom življene kršćanske vjere ukazati i na granice, zamke i opasnosti u modernom, često razvodnjenom shvaćanju slobode. Biti kršćanin znači u dubinama svoga bića ne biti više određen zlom i grijehom, nego milošću Isusa Krista, iznutra osposobljen za život po Duhu i otpušten u slobodu za ljubav i istinu. Teologija će, dakako, razotkrivati izvanjske oblike neslobode i nove pojave čovjekove ovisnosti. Pa ipak, glavna je zadaća Crkve posredovati i svjedočiti ovo unutarnje oslobađanje čovjeka kao Božji dar za konkretnu zadaću, da se ono što je u vjeri darovano živo očituje i svjedoči drugima. Time se najbolje može pokazati da istinska sloboda nužno ostaje vezana uz Boga. Zaboravi li ovaj svoj temelj ili ga svjesno odbaci, sloboda smjera u prazno, lako se izrodi u proizvodnju ili nehumanost i tako razara samu sebe.

Ima onih koje zbunjuje i obeshrabruje način na koji mnogi ljudi danas žive svoju slobodu, pa se s nepovjerenjem odnose prema ovom sveukupnom procesu i njegovim tokovima. No, napredak u ostvarivanju ljudskih sloboda može biti prilika za produbljenje i poosobljenje naše vjere, za otvorenost duha i rast u kršćanskoj zrelosti. Nije li današnja naglašena svijest o vrijednosti slobode, koju Bog do kraja poštuje, svojevrsni znak vremena koji nas poziva i obvezuje da u duhu darovane i oslobođene slobode potičemo i izgrađujemo kulturu naših odnosa, najprije međusobno, u našim zajednicama, a onda i na svim razinama u osobnom i javnom životu.

Nedjeljko A. Ančić